

CAROLINE GRAHAM
MOARTEA UNEI MARIONETE

PALADIN POCKET
CRIME

Pur și simplu cea mai bună autoare de romane detectiv de la Agatha Christie încoace.

The Sunday Times

Un roman polițist a cărui acțiune se petrece în lumea actorilor, demn de o reverență respectuoasă și de o mulțime de bisuri.

New York Times

O proză caustică, dar în același timp plină de empatie față de personaje.

Publishers Weekly

Romanul excelent îi va mulțumi cu siguranță până și pe cititorii cei mai pretențioși.

Sunday Telegraph

Caroline Graham scrie cu autoritate încântătoare despre lumea teatrului.

Wall Street Journal

Agatha Christie ar fi fost mândră de cartea aceasta...

The Times

Spiritul sarcastic și stilul personal însuflețesc firul narativ, care abundă în întorsături neașteptate de situație.

Birmingham Post

CAROLINE GRAHAM

MOARTEA UNEI MARIONETE

UN MISTER ELUCIDAT DE
INSPECTORUL-ŞEF BARNABY

Traducere din limba engleză și note
de Anca Bucur și Ioana Tudor

PALADIN

SPECTACOLUL DE DINAINTEA RIDICĂRII CORTINEI

— Nu-ți poți tăia gâtul fără să curgă sânge!

— Firește că nu. Oamenii se așteaptă să vadă sânge.

— Nu sunt de-acord. N-a curs pic de sânge în versiunea pusă în scenă la West End.

— O, Scofield, mormăi Esslyn pe un ton disprețuitor. Joacă atât de afectat.

Membrii trupei de actori amatori din Causton luau o pauză de la repetițiile pentru piesa *Amadeus*. Pregătirile se apropiau de final – frații Venticelli învățaseră în sfârșit când le venea rândul să-și spună replicile, șemineul pentru palatul de la Schönbrunn era așteptat să sosească la sfârșitul săptămânii, iar în cele din urmă Constanze părea că aproape reușise să învețe una sau două replici, deși nu se lămurise asupra ordinii în care trebuia să le spună. Cu toate astea, problema spinoasă privind modul cel mai practic în care Salieri ar trebui să-și taie gâtul nu fusese încă rezolvată. Tim Young, singurul membru din trupa de actori care încă își mai rădea barba ca pe vremuri, promisese să aducă briciul lui chiar în seara aceea. Dar, până acum, nu se întrezărise nici urmă de el.

— Dar... ăă... putem face rost de lucruri dintr-astea, nu? Ceva din care să țâșnească sânge? Îmi amintesc că la Royal Shakespeare Company...

— Oh, bineînțeles că putem face rost, Deidre! se răsti Harold Winstanley. De fiecare dată când cineva aducea vorba de RSC, Harold reacționa agresiv. Cred că majoritatea celor de față știu că se poate face rost de lucrurile astea. Doar că eu încerc să fiu un pic mai inventiv... să mă îndepărtez de rutină și de stereotipuri răsuflăte. *Comprenez?*¹

Își privi îndelung trupa reunită, invitându-i pe toți să-i admire răbdarea supraomenească în fața unei sugestii atât de nesăbuite.

— Și vorbind de rutină – nu cumva este ora la care ar trebui să ne bem cafeaua?

— A, da, scuzați!

Deidre Tibbs, care până atunci stătuse așezată pe scenă, îmbrăcată cu pantalonii ei de velur, strângându-și genunchii la piept ca o fetișcană, se ridică în picioare.

— Fuga-fuguța!

— Dacă spui despre Scofield că joacă afectat, ce zici atunci de Simon Callow? comentă Donald Everard, reluând remarca disprețuitoare a lui Esslyn.

— Chiar așa, ce zici de Simon Callow? strigă fratele geamăn al lui Donald.

Deidre îi lăsa să-și ponegrească cu entuziasm colegii mai talentați decât ei și porni către sala de protocol pe culoarul dintre rânduri. Deidre era regizor secund. Fusese omul bun la toate pentru zeci de spectacole, până în urmă cu câteva săptămâni, când după câteva pahare de martini dulce, prinsese curaj și le ceruse cu sfială celor din conducere să se gândească să o promoveze. Spre încântarea ei, aceștia votaseră, deși nu tocmai în unanimitate, în favoarea

¹ „Înțelegeți?“ (lb. fr.).

promovării. Dar bucuria ei nu durase mult. Se părea că, în situația actuală a teatrului Latimer, rolul ei nu era cu nimic diferit de acela pe care îl avusese și în anii precedenți. Cum Harold nu accepta niciun fel de discuții (chiar așa se și exprimase) referitoare la spectacol, puținele ei încercări de a face vreo sugestie fuseseră fie ignorate, fie desființate. Ajunsă în sala de protocol, Deidre luă ceștile din agățătoare și le așeză cu mare atenție pe tavă ca să nu facă zgomot, apoi dădu drumul unui firicel subțire de apă și umplu fierbătorul. Harold, gata oricând să se autocaracterizeze drept un izvor nesecat de idei, considera că și cel mai mic zgomot îi tulbura fluxul creativ.

Totuși, Deidre recunoștea cu tristețe că Harold era un regizor mai bun. În urmă cu douăzeci de ani, înainte să se stabilească aici în orașelul Causton, Harold jucase la teatrul din Filey, produsese o stagiune de vară în Minehead și apăruse într-un turneu de prim rang (distribuție originală West End!) al piesei *Pânza de păianjen*. Nu puteai crâcni în fața unui asemenea nivel de experiență. Ce-i drept, câțiva actori încercaseră. Mai ales cei nou-veniți, care încă aveau propriile opinii și nu știau care era ierarhia acolo. Dar nu erau mulți ca ei. Membrii trupei de actori amatori din Causton erau selectați cu exigență. Mai era Nicholas, care mai protesta uneori. El îl interpreta pe Mozart și în secret aștepta rezultatele unei audiții la Colegiul de Artă Dramatică. Esslyn, pe de altă parte, nu protesta. Asculta cu atenție toate indicațiile lui Harold, apoi făcea tot cum îl tăia capul. Harold compensa această nesupunere, fiind deosebit de intransigent cu ceilalți actori.

Deidre puse în fiecare cană câte o lingură de cafea solubilă ieftină și una de lapte praf, apoi turnă apă clocotită. Câteva cocoloașe albe micuțe răsăriră la suprafață,

iar ea le împinse iritată înapoi cu dosul lingurii, încercând în același timp să-și amintească cine voia cu zahăr și cine „suficient de dulce“. Se hotărî că era mai bine să ia pachetul și să întrebe. Porni înapoi pe culoar, ținând dreaptă tava grea. Esslyn îl critica acum pe Ian McKellen.

— Așadar – complet irațional din partea mea – m-am lăsat târât la piesa în care acest om juca singur. N-a făcut nimic altceva decât să se prefacă de la început până la sfârșit.

— Dar, zise Nicholas, mărindu-și inocent ochii albaștri-cenușii, am crezut că despre asta-i vorba în actorie.

Frații Everard, lingușitorii veninoși ai actorului principal interveniră:

— Știi exact la ce se referă Esslyn!

— Și eu! McKellen m-a lăsat întotdeauna rece.

Deidre îi întrerupse, întrebând cine voia zahăr.

— O, Doamne, ar fi trebuit să știi până acum, păpușă! spuse Rosa Crawley. Doar *un morceau*¹ pentru mine, șuieră ea printre dinți, pe un ton aspru.

O juca pe doamna Salieri. Nu interpretase niciodată un rol atât de modest, dar în *Amadeus* era un singur personaj feminin matur. Rolurile de servitoare sau persoane în vârstă erau, în mod evident, sub demnitatea ei.

— Ne-ai ținut în formă cu cafeaua ta pe parcursul atâtor repetiții, continuă ea. Nu știi cum reușești.

Ceilalți încuviințară mecanic dând din cap, iar Rosa scoase un oftat slab. Știa că o vedetă adevărată trebuia să fie amabilă cu actorii neimportanti și cu personalul teatrului. Își dorea doar ca Deidre să fie puțin mai entuziastă. Acceptă cana ciobită cu un zâmbet radios.

¹ „Un pic“ (lb. fr.).

— Mulțumesc, dragă.

Deidre își întredeschise ușor buzele în loc de răspuns. Într-adevăr, se gândea ea, când ai o talie de balenă, chiar și *un morceau* e prea mult. Și ca s-o irite și mai tare, Rosa purta haina lungă de blană pe care Deidre o cumpărase din Oxfam pentru *Livada de vișini*. Haina dispăruse după petrecerea de la gala de închidere a stagiunii, iar cei de la garderobă nu mai putuseră să o recupereze.

— O, Dumnezeule! zise Harold privind aspru în cana pe care era scris cu oja roșie: H.W. (REGIZOR). Iarăși nenorocitele astea de cocoloașe albicioase. Chiar nu poate nimeni să aducă niște lapte adevărat? *Vă implor!* Cer prea mult?

Deidre împărți restul cânilor, apoi zahărul, evitând privirea lui Harold. Dacă voia lapte adevărat, atunci să-l aducă cineva care venea cu mașina. Ea avea și așa destule lucruri pe care le căra la repetiții.

— Sunt destul de îngrijorată de ideea de a folosi un brici adevărat, spuse Constanze, soția lui Mozart, revenind la subiectul presant. Nu doresc să-mi rămână copilul orfan de tată.

Își plecă privirea în ceașcă, făcând o grimasă, după care se rezemă din nou de genunchiul soțului ei.

Esslyn zâmbi și aruncă o privire către ceilalți, cerându-le parcă să scuze naivitatea soției lui. Apoi își plimbă delicat unghia arătătorului de-a lungul gâtului ei, șoptind:

— Cu siguranță ar fi ceva imposibil din punct de vedere biologic, nu?

— Una dintre problemele cu privire la o cantitate prea mare de sânge este spălarea și călcarea cămășii lui Esslyn de pe-o seară pe alta, spuse Joyce Barnaby, responsabilă cu recuzita, cu prăjiturile și cu asigurarea liniștii

din spatele scenei pe durata spectacolului. Sper că vom avea mai mult de una singură.

— *Molto costoso*¹, draga mea! exclamă Harold. Poate aveți impresia că sunt fabrică de făcut bani. Oricum, doar ca să închiriez costumele actorilor principali m-a costat o groază de bani. Foarte drăguț din partea lui Peter Shaffer² să vrea zece servitori, toți îmbrăcați în costume de secol XVIII...

Joyce se așeză liniștită pe scaunul ei, ridică fusta împletită a Katherinei Cavalieri și continuă să-i coasă tivul. Cel puțin o dată în timpul fiecărei repetiții, Harold se plângea de cât de mulți bani sunt cheltuiți și cu toate astea, când apărea vreo urgență, se găseau întotdeauna fonduri. Joyce se întrebase nu o singură dată dacă banii proveneau chiar din buzunarul lui. Nu părea să fie un om bogat (conducea o afacere modestă de export-import), dar se dăruia teatrului cu atâta abnegație – trup, suflet, inimă și spirit – că niciunul dintre ei nu ar fi fost surprins dacă ar fi aflat că își investea acolo și câștigurile.

— N-aș vrea să fiu în locul lui Sarah. Știi ce grea e fusta aia? cloncăni Rosa spre Joyce. Îmi amintesc când o jucam eu pe Ranevskaya...

— Mai durează mult până termini căptușeala mea, Joyce? întrebă cea de-a doua doamnă Carmichael, atrăgând priviri recunoscătoare pentru această intervenție.

Când Rosa începea să povestească despre Ranevskaya, toți căutau să se facă nevăzuți. Sau despre rolul doamnei Alving. Sau, dacă apuca, despre zâna Carabosse.

¹ „Prea scump“ (Ib. it.).

² Peter Shaffer (1926 – 2016) scenarist și dramaturg britanic, autor al piesei de teatru *Amadeus* (n.r.).

— Și muzica? întrebă Nicholas. Când o să fie gata muzica?

— Când ziua o să aibă patruzeci și opt de ore, ripostă Harold prompt. Asta dacă nu cumva vrei să te ocupi tu de ea, zise el amuzat de absurditatea ideii.

— De acord.

— Poftim?

— Nu mă deranjează. Cunosoc toate piesele. E doar o chestiune de...

— Nu e „doar o chestiune“ de nimic, Nicholas. Amprenta oricărui regizor care își merită numele trebuie să se găsească în fiecare aspect al spectacolului său. În momentul în care începi să lași din responsabilități în seama oricui, să faci ce cred ei de cuviință, poți la fel de bine să abdică.

Faptul că folosirea verbului „a abdică“ nu fusese considerată nepotrivită de niciunul dintre cei prezenți era un semn al poziției lui Harold.

— Și decât să-ți faci griji pentru căpтуșeală, Kitty, mai bine ai începe să-ți înveți replicile. Până marți vreau să le știi la perfecție! Literă cu literă. Ai înțeles?

— O să-ncerc, Harold, șopti Kitty cu o voce puțin sâsâită.

„D“-urile ei sunau aproape „t“-uri. Această mică fandoseală, alături de cascada blondă de păr buclat, de tenul neted ca piersica, de buzele exagerat arcuite, îi conferea un farmec copilăresc atât de atrăgător, încât rar se întâmpla ca oamenii să bage de seamă cât de incompatibil era acest farmec cu sclipirea tăioasă din ochii ei azurii. Când vorbea, pieptul plin i se ridica și se lăsa cu o oarecare precipitare, de parcă ar fi transmis dorința de a încânta cu orice preț.

Harold o privi cu severitate. Era complet siderat ori de câte ori vreun membru al trupei lui refuza să-și dedice fiecare minut din viață spectacolului care se afla în producție – prin fapte, când se afla la teatru, și prin spirit, când nu se afla acolo. Avery spusese odată că, dacă i-ar fi stat în putere, Harold le-ar fi ordonat să viseze teatrul Latimer. Iar Kitty, slavă Domnului, avea destul timp liber, își zicea acum Harold. Se întrebă ce făcea oare femeia asta cât era ziua de lungă, apoi își dădu seama că vorbise cu voce tare. Kitty își plecă privirea cu sfială, ca și cum întrebarea ar fi fost ușor deplasată.

Deidre începu să strângă cănila. Câteva încă mai aveau cafea, dar nimeni nu insista să o bea pe toată. Când o luă pe a lui Kitty, privi în altă parte, căci Esslyn încetase să mângâie gâtul soției lui, iar degetele îi alunecaseră sub decolteul bluzei cu cordon a acesteia, unde se jucau aproape absente. Rosa Crawley privi și ea în altă parte, vrând parcă să ignore această dovadă a insensibilității fostului ei soț. În obraji îi apăru un roșu dizgrațios. Insensibil ca întotdeauna la dramele din culise, Harold strigă după scenograf:

— Unde Dumnezeu *este* Tim?

— Nu știu.

— Păi, ai face bine să știi. Locuiești cu el.

— Să locuiești împreună cu cineva, ripostă Avery, nu-ți dă puteri telepatice. L-am lăsat completând ordinul de plată către Faber, și mi-a zis că n-o să-i ia mai mult de o jumătate de oră. Așa că nu știu mai mult decât tine.

Deși vorbea cu hotărâre, Avery era, de fapt, măcinat de temeri neliniștitoare. Nu putea suporta să nu știe unde se afla Tim, ce făcea și cu cine. Fiecare secundă care

trecea fără să cunoască această informație vitală i se părea că durează un an.

— Și nu te aștepta să rămân până târziu astă seară. Am o *tocană* la cuptor.

— *Tocanele* trebuie fierte îndelung, sugerează garderobiera. Din fericire, soțul ei nu era de față, altfel ar fi fost consternat să audă cu câtă seninătate își aroga Joyce aceleași calități ale omului ale cărui mâncăruri erau legendare, când dezastrele ei culinare mergeau din rău în mai rău. Toți membrii trupei se dăduseră peste cap, făcuseră aluzii în fel și chip încercând să-și asigure o invitație la Avery. Cei care reușiseră, mâncaseră la mese sărăcicioase săptămâni întregi după aceea, retrăindu-și triumful și împărțășind cu zgârcenie din amintirile lor gastronomice, doar câte o fărâmă o dată, pentru a le face să dăinuiască. Tom Barnabay, inspector-șef în Caus-ton, asculta cu suferință crescândă în timp ce soția lui îl ospăta cu asemenea povești din *haute cuisine*.

Acum, Avery răspunse tăios:

— Mâncărurile care necesită timp îndelungat până se fac, draga mea Joyce, trebuie oprite din fiert la momentul potrivit. Linia care face diferența dintre o tocană minunată și bine legată, în care fiecare bucățică este bine definită, dar în același timp se îmbină perfect cu restul compoziției, și o catastrofă care bălțește este într-adevăr foarte îngustă.

— Așa cum se întâmplă și în cazul pieselor de teatru, murmură Nicholas, arborând aluziv un zâmbet triumfător spre regizor.

Observându-i surâsul, fără să priceapă însă și aluzia, Harold dădu din cap cu infatuare.

— Deci... zise Colin Smy ridicându-se în picioare, apoi își luă un aer serios, ca și cum ar fi vrut să-și

sublinieze importanța și deosebirea față de colegii lui. Unii dintre noi mai au și treabă de făcut.

După ce aruncă săgeata, lăsă un moment de răgaz cât să străpungă mai bine, lăsându-și toată greutatea trupului solid pe picioarele ușor crăcănate. Purta blugi și o cămașă din stofă ecosez. Avea părul sârmos și aspru, tuns foarte scurt, iar smocuri de păr i se ridicau ici-colo ca niște țepi. Această înfățișare, alături de doza semnificativă de energie arțăgoasă de care dădea dovadă făcuse odată pe cineva să-l asemene unui foxterier care atacă. Acum, dispăru în culise, strigând tăios peste umăr:

— Dacă aveți nevoie de mine, mă găsiți în degajament. Sunt destule de făcut și acolo, dacă vreunul dintre voi e interesat.

Niciunul nu părea să fie, iar bocăniturile care în scurt timp ajunseră la urechile lor aveau un ecou solitar și ofensat. Fără vreun comentariu, Deidre dădu drumul la apă fierbinte și începu să frece cănilile, zdrăngănindu-le îmbufnată, ciobindu-le astfel și mai tare. Nimeni nu se oferise vreodată să-i dea o mână de ajutor, cu excepția lui David Smy, care de cele mai multe ori aștepta să-l ducă acasă cu mașina pe tatăl lui. Deidre știa că vina era a ei, pentru că nu pusese piciorul în prag când fusese momentul, iar asta o făcea și mai furioasă.

— Păi, cred că ar trebui să-l mai așteptăm pe Tim încă cinci minute și apoi să-i dăm drumul, zise împăratul Iosif de jos de la parter.

— Oi vrea tu să-i dăm drumul, răspunse Esslyn, dar eu nu intenționez asta până nu rezolvăm problema despre care discutăm. E ușor să spui că lucrurile astea pot fi lăsate pe ultima sută de metri...

— Nu e nici pe departe ultima sută de metri, murmură Rosa.